

Metodologija - financijski računi

Objavljeno: 19.1.2016. Ažurirano: 26.10.2021.

Tablica T1 Stanja financijske imovine i obveza na kraju godine (nekonsolidirano)

Tablica T2 Stanja financijske imovine i obveza na kraju godine (konsolidirano)

Tablica T3 Stanja financijske imovine i obveza na kraju tromjesečja (nekonsolidirano)

Statistika financijskih računa – stanja imovine i obveza

– osnovni pojmovi i metodologija

Stanja imovine i obveza u Statistici financijskih računa jesu skup tablica koje prikazuju vrijednosti stanja financijske imovine i financijskih obveza na određeni dan (obično na posljednji dan u razdoblju) po pojedinačnim institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima (bilance stanja). Detaljna analiza podataka o stanjima imovine i obveza prikazuje strukturu vrijednosti financijske imovine po pojedinačnim institucionalnim sektorima, strukturu i zastupljenost pojedinačnih financijskih instrumenata, veličinu i ulogu financijskog posredovanja u ekonomiji (tj. dubinu financijskog tržišta) te stupanj financijske otvorenosti ekonomije prema ostatku svijeta.

Polazna metodološka osnova za sastavljanje godišnjih financijskih računa definirana je Europskim sustavom nacionalnih i regionalnih računa iz 2010. godine (*European System of Accounts – ESA 2010*), koji definira osnovne odredbe povezane sa sektorizacijom, klasifikacijom financijskih instrumenata, bilježenjem podataka o stanjima i transakcijama te pravilima vrednovanja i usklađivanja.

Financijski računi sastavljeni su na osnovi trenutačno dostupnih izvora podataka. To su: monetarna statistika i stanja međunarodnih ulaganja (podaci statistike Hrvatske narodne banke), statistička izvješća društava za leasing (podaci Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga), statistička izvješća društava za osiguranje i reosiguranje, statistička izvješća investicijskih i mirovinskih fondova (podaci HNB-a i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga), godišnja izvješća poduzeća GFI-POD (Financijska agencija), izvješća o vlasničkim udjelima središnje i lokalne države u poduzećima (Centar za restrukturiranje i prodaju, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine i Ministarstvo financija), podaci o dugu opće države (Ministarstvo financija i HNB) te izvješća o trgovanju na Zagrebačkoj burzi.

Institucionalni sektori prikazani u Statistici financijskih računa u najvećoj su mjeri usklađeni s metodološkim standardima ESA 2010.

UKUPNO – REPUBLIKA HRVATSKA (S1)

Ovaj sektor čini ukupan zbroj stanja financijske imovine i financijskih obveza svih domaćih institucionalnih sektora koji su opisani u nastavku.

Sektor **Nefinancijska društva (S11)** obuhvaća javna nefinancijska društva, domaća privatna nefinancijska društva i nefinancijska društva pod inozemnom kontrolom. On uključuje sve institucionalne jedinice koje zadovoljavaju kriterije propisane sektorskom klasifikacijom institucionalnih jedinica za pripadajući

podsektor. Nefinancijska društva sastoje se od institucionalnih jedinica koje su neovisni pravni subjekti i tržišni proizvođači te čija je glavna aktivnost proizvodnja dobara ili/i nefinancijskih usluga.

Sektor **Financijske institucije (S12)** obuhvaća sljedeće podsektore: monetarne financijske institucije, druge financijske institucije, društva za osiguranje i mirovinske fondove.

Monetarne financijske institucije čine središnja banka (S121) i druge monetarne financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Druge monetarne financijske institucije dijele se na društva za primanje depozita osim središnje banke (S122) i novčane fondove (S123). Društva koja primaju depozite osim središnje banke jesu kreditne institucije (banke, štedne banke i stambene štedionice). Kreditne institucije su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za rad u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama. U sektor kreditne institucije ne uključuju se banke u likvidaciji i banke u stečaju. Novčani fondovi obuhvaćaju sva financijska društva i kvazidruštva, osim onih razvrstanih u podsektor središnje banke i kreditnih institucija, koja ponajprije obavljaju financijsko posredovanje. Njihovo poslovanje sastoji se od izdavanja udjela te ulaganja ponajprije u kratkoročne dužničke instrumente, depozite i udjele ili jedinice novčanih fondova. Ulagачki im je cilj održavanje glavnice fonda i ostvarivanje prinosa u skladu s kamatnim stopama instrumenata tržišta novca.

Druge financijske institucije sastoje se od investicijskih fondova osim novčanih fondova, drugih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i vlastitih financijskih institucija i zajmodavaca.

Investicijski fondovi osim novčanih (S124) sastoje se od svih oblika kolektivnog ulaganja, osim onih razvrstanih u podsektor novčanih investicijskih fondova, a koji ponajprije obavljaju financijsko posredovanje. Njihovo poslovanje sastoji se od izdavanja udjela ili jedinica u investicijskim fondovima koji nisu bliski supstituti za depozite i, za vlastiti račun, ulaganja ponajprije u dugoročnu financijsku imovinu.

Drugi financijski posrednici osim društava za osiguranje i mirovinskih fondova (S125) jesu institucije čija je glavna aktivnost financijsko posredovanje preuzimanjem obveza koje nisu u obliku novca, depozita i bliskih supstituta depozita. To su, primjerice, društva za leasing, društva za faktoring, banke u likvidaciji, banke u stečaju, kreditne unije i slično.

Pomoćne financijske institucije (S126) jesu institucije čija je glavna aktivnost pružanje pomoćnih financijskih poslova, a obuhvaćaju, primjerice, burze, mjenjačnice, financijska regulatorna tijela, posrednike i zastupnike u osiguranju, investicijska društva, društva za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, SKDD, Hanfu, Finu i slično.

Vlastite financijske institucije i zajmodavci (S127) obuhvaćaju financijska društva i kvazidruštva koja se ne bave ni financijskim posredovanjem ni pružanjem pomoćnih financijskih usluga, pa većina njihove aktive ili pasive nije predmet transakcija na otvorenim tržištima. Primjerice, to su: (a) zaklade, ostavine, računi agencija ili društava koja postoje samo na papiru; (b) holding društva koja imaju kontrolnu razinu udjela u grupaciji društava kćeri i čija je glavna aktivnost vlasništvo bez upravljanja grupacijom; (c) subjekti posebne namjene koji prikupljaju sredstva na otvorenom tržištu radi financiranja društva majke; (d) jedinice koje pružaju financijske usluge isključivo vlastitim sredstvima ili sredstvima sponzora i pritom preuzimaju financijski rizik (primjerice, društva koja pozajmljuju studentima ili društva za vanjsku trgovinu iz sredstava dobivenih od državne ili neprofitne ustanove te zalagaonice koje se većinom bave uzajmljivanjem); (e) državni fondovi posebne namjene, poznati kao državni fondovi bogatstva (engl. *Sovereign Wealth Funds*), ako se klasificiraju kao financijska društva.

Društva za osiguranje (S128) sastoje se od svih financijskih društava i kvazidruštava koja se ponajprije bave financijskim posredovanjem s ciljem dijeljenja rizika uglavnom u obliku izravnog osiguranja ili reosiguranja.

Mirovinski fondovi (S129) sastoje se od svih financijskih društava i kvazidruštava koja ponajprije obavljaju poslove financijskog posredovanja s ciljem dijeljenja društvenih rizika i potreba osiguranika (socijalno

osiguranje). Mirovinski fondovi kao oblici socijalnog osiguranja osiguravaju dohodak u mirovini te često mirovine nakon smrti i invalidnosti.

Sektor **Opća država (S13)** sastoji se od institucionalnih jedinica koje su netržišni proizvođači čija je proizvodnja namijenjena individualnoj i zajedničkoj potrošnji, koji se financiraju obveznim plaćanjima jedinica koje pripadaju drugim sektorima te od institucionalnih jedinica koje ponajprije provode preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva.

Sastoji se od podsektora središnja država (S1311), regionalna država (S1312, koji ne postoji u RH), lokalna država (S1313) i fondovi socijalne sigurnosti (S1314). Središnja država obuhvaća tijela državne uprave (ministarstva, državni uredi Vlade Republike Hrvatske, državne upravne organizacije i uredi državne uprave u županijama), ali i Hrvatske autoceste, Hrvatske ceste, Hrvatske vode, HRT i HŽ infrastrukturu.

Fondovi socijalne sigurnosti obuhvaćaju Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Lokalna država obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te institucionalne jedinice koje je osnovala i koje kontrolira lokalna država.

Sektor **Kućanstva (S14)** sastoji se uglavnom od pojedinaca potrošača, ali i od pojedinaca potrošača i poduzetnika (tržišnih proizvođača). Ovaj sektor uključuje i pojedince ili grupe pojedinaca u ulozi proizvođača dobara i nefinancijskih usluga za isključivo vlastitu finalnu uporabu.

Sektor **Neprofitne institucije koje služe kućanstvima (S15)** sastoji se od neprofitnih institucija koje su zasebni pravni subjekti, koje služe sektoru kućanstava i koje su privatni netržišni proizvođači. Njihovi su glavni izvori dobrovoljni prilozi kućanstava u gotovini ili u naravi te uplate sredstava države i vlasnički dohoci.

Sektor **Inozemstvo (S2)** jest grupa jedinica bez karakterističnih funkcija i izvora; sastoji se od nerezidentnih jedinica koje obavljaju transakcije s rezidentnim institucionalnim jedinicama ili imaju druge ekonomske veze s rezidentnim jedinicama. Njihovi računi omogućuju opći pregled ekonomskih veza između nacionalnoga gospodarstva i inozemstva. Ovdje su uključene i institucije Europske unije i međunarodne institucije. Sektor inozemstvo obuhvaća sve strane fizičke i pravne osobe.

Financijski instrumenti prikazani u Statistici financijskih računa u najvećoj su mjeri usklađeni s metodološkim standardima ESA 2010.

Monetarno zlato i posebna prava vučenja (SDR) (AF1) sastoji se od dvije potkategorije financijskih instrumenata: monetarnog zlata koje drže monetarne vlasti i posebnih prava vučenja (SDR). Posebna prava vučenja međunarodna su rezervna imovina koju je kreirao Međunarodni monetarni fond i koja je alocirana zemljama članicama radi nadopune postojećih međunarodnih rezerva.

Kategorija instrumenta **Gotovina i depoziti (AF2)** obuhvaća gotovinu u optjecaju koja služi kao zakonito sredstvo plaćanja te sve vrste depozita (npr. prenosivih, štednih po viđenju i oročenih) u nacionalnoj i inozemnoj valuti.

Dužnički vrijednosni papiri (AF3) jesu svi prenosivi financijski instrumenti koji služe kao dokaz o dugovanju. Primjer: zadužnice, obveznice, certifikati o depozitu, komercijalni papiri. Svi domaći sektori i sektor inozemstvo mogu držati dužničke vrijednosne papire kao financijsku imovinu. Isto tako, dužnički vrijednosni papiri mogu istodobno biti i financijske obveze protusektora, npr. financijskih i nefinancijskih poduzeća, središnje, državne i lokalne vlasti te inozemstva.

Kategorija instrumenta **Kredit** (AF4) sastoji se od svih kratkoročnih i dugoročnih oblika kreditiranja (uključujući i repo aranžmane), tj. od financijske imovine koja nastaje kada vjerovnici posuđuju sredstva dužnicima, odnosno financijskih obveza koje nastaju kada dužnici posuđuju sredstva od vjerovnika.

Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova (AF5) jesu financijski instrumenti koji daju rezidualno pravo na imovinu jedinica koje su ih izdale. Ova kategorija obuhvaća npr. dionice (redovne i povlaštene, kotirajuće i nekotirajuće), ostale udjele poduzeća ili kvazipoduzeća, dionice uzajamnih zajedničkih fondova, vlasničke udjele u društvima s ograničenom odgovornošću, ulaganja države u kapital međunarodnih organizacija koje su formalno-pravno organizirane kao poduzeća s dioničkim kapitalom i slično.

Osiguranje, mirovinsko osiguranje i standardne garancije (AF6) sastoje se od tehničkih rezerva neživotnog osiguranja, prava prema policama životnog osiguranja, mirovinskih prava, potraživanja mirovinskih fondova od društava za upravljanje mirovinskim fondovima, prava na nemirovinske koristi i rezerviranja za standardizirane garancije.

Izvedeni financijski instrumenti i dioničke opcije zaposlenika (AF7) jesu financijski instrumenti vezani uz unaprijed određeni financijski instrument ili indikator ili robu, preko kojih je moguće odvojeno trgovati specifičnim financijskim rizicima. Dioničke opcije zaposlenika jesu sporazumi sklopljeni na određeni datum prema kojima zaposlenici imaju pravo kupiti dani broj poslodavčevih dionica po navedenoj cijeni ili na određeni dan ili tijekom razdoblja neposredno nakon dana ostvarivanja prava.

Kategorija **Ostala potraživanja/obveze** (AF8) obuhvaća financijska potraživanja koja su nastala kao protustavka financijskim i nefinancijskim transakcijama u slučajevima u kojima postoji vremenska razlika između nastanka obveze po ovim transakcijama i odgovarajućeg plaćanja (primjerice: trgovački krediti i predujmovi, trgovački krediti prihvaćeni od poduzeća koje se bavi faktoringom osim ako se taj kredit smatra zajmom, kašnjenja koja se odnose na plaćanje dobara i usluga, ako nisu evidentirana kao zajmovi, te svi ostali računi potraživanja/obveza koji su nastala zbog vremenskih razlika između nastale transakcije i relevantnog plaćanja, kao što može biti kod poreza, socijalnih doprinosa, nadnice i plaće, dividende, kamate, transakcija u financijskoj aktivni na sekundarnom tržištu i slično.